

LUMEA NOUA.

Gazeta seriósa si voiósa, pentru toti si pentru tóte.

S'a intorsu masin'a lunei, s'a intorsu cu capu 'n diosu,
Si mergu tóte din protiva, anapoda si pre dosu!

V. B.

Ioane

18 7/10

Sopoviciu

Grabiti cu banii!

Grabiti!

Amu facutu o saritura mortala!

Apriliu l'amu saritu, pentru-cà nu e alu nostru.

Ei bene, amu ajunsu sanetosi in lun'a Maiu, lun'a veselfeloru si a maialeloru!

Faceti-ne rogamu-ve si nóua o léca de majalisu —

tramittendu-ne care-si dupa stare:

2 fl.

1 fl.

50 cr.

Si ve apromitemu, cà nu vomu mai face neci o saritura asié de desperata cá si acést'a.

Domnedieu cu voi!

Adres'a nóstra : „Lumea Nóua” Szamosújvár.

Grabiti cu banii! Grabiti!

Cugetatiuni duhovnicesci. *)

— iscodite si rostite in Seminariulu din Gherl'a. —

Poporulu romanu e celu mai petulantu si mai bat'jocosu dintre tóte popórale pamentului = **Consecintia logica** = Georgiesiu Pasatoriulu e celu mai petulantu si mai bat'jocosu dintre toti Duchovnicii lunei.

Beuturile spirituóse suntu date dela Domnedieu = **Consecintia sine-logica facuta de sine-logiculu duchovnicu** = E o mare scadere in legi cà nu se piedepsese beutur'a spirituóseloru in 1-ulu §.

*) Pentru celé publicate sub acésta rubrica Redactiunea nu lie asupr'a-si neci o respundiate.

Nemenea nu e indreptatitu a judecá pre de-aprópele, neci chiar' judecatoriele lumesci, — ci tóta judecat'a e a se lasá lui Domnedieu, afora de care ori-cene altulu este arbitrariu in judecat'a s'a = **Esceptiune** = Duchovniculu Georgiesiu póte judecá pre ori-cene cà-ci e luminatu de susu — prin sóre.

Iscalitu-s'au in septeman'a patimeloru prin celu plenu de patemi

Umilinti'a mea P^s Cal-Opu-Los.

Intr'o di cá-ntr'alt'a.

(Noveleta)

Dedicata feteloru de maritu si mameloru.

(Fine)

Abiá la o septemana dupa acésta convorbire familiara, prunculu Gregoriu Campeanu, intrandu la mama-s'a, se rogà :

— Mama draga! A venitu Niculae Zimbescu si voiesce a petrece câte-v'a dile aici in Gherl'a. Asiu dori tare se am astadi o léca de recreatiune cá se aretu acestu orasiu amicului meu conscolariu de odenióra.

— Bene fiiulu meu! — respunse mum'a dedata a implení tóte cererile fiiului seu. — Voiu scrie câte-v'a ordure si te voiu escusá.

— Si apoi mama draga, asia dara cà-lu potu duce la cafanéu'a domnului Gónczy la o léca de ogina. Cà scii mama omulu cu mai bunu gustu si cu mai multa placere manca in ospetaria decâtu acasa. Mama draga, numai acum'a odata me lasa si voiu spune d. Gónczy se scrie tóte pre cont'a t'a.

Va esi in 1/13 si 15/27 di a lunei, cu cate o saritura in totu trei-luniulu.

— Nu-mi pasa, déca ai asié mare voia! — dîse dóm'n'a de Campeanu, care erá inca si cá'm marétia, cà are unu fetioru asié de întreprindietoriu si de audece.

*

Totu in ace'a dí a mersu si Ann'a Trandafirescu la pravalía cá se cumpere cev'a metasarie si convení cu Juli'a Zamfirescu din intemplare chiaru inaintea cafenelei si cofetariei dlui Gónczy.

— Julia draga! — dîse Ann'a punendu-si man'a pre umerulu dreptu alu amicei s'ale, — se intramu pre pucinu in cofetaria la câte-o inghetiatá. Pana-ce vomu luá inghetiat'a ti-oiu aretá materi'a ce mi-am luatu, si ne vomu suatuí cum se-i cosu mai bene trupulu.

— Éca — dîse Juli'a intrandu in chili'a de-a dou'a — aici este o mesutia deosebi, se ocupamu locu in acestu anghiu rétrasu baremí nu ne va conturbá nemenea.

— Domnedieulu meu, ce larma mare! Ce societate 'si petrece in sal'a invecinata? Ei, ei, déca acel'a coló e Gregoriu alu nostru! — dîse Ann'a înrosindu.

Si intru adeveru in sal'a cea mare tenerulu abia de 14 ani Gregoriu Campeanu si unu domnisiorelu de ace'a-si etate incungiu ráu o mésa incarcata de diverse mancari si mai multe beuturi, si se ospetáu din grosulu. D. Gónczy insusi vediu cà e prea multu si agrái pre prunculu cavaleru :

— Domnisiorele Gregorie, crede-me cà v'a fostu destulu acum'a. Lasá-ti, cà va mai fi inca tempu, dar' de asta-data fia-ve destulu atát'a. Crede-me cà déca te-ar' vedé tatalu Domniei-t'ale se-ar' mania' fôrte tare nu-numai pre Domnia-t'a ci si pre mene.

— Domnia-t'a nu te suatosí domnule Gónczy! — dîse Gregoriu Campeanu in tonu regusitu. — Adá vinu aici din greulu, cà dóra nu-su eu pruncu dela sate, cà se nu potu portá 2-3 jegi de vinu. Hei dle Gónczy, la més'a nóstra intr'o dí cá-ntr'alt'a petrecemu câte 2—3 jegi de vinu. — Vinu, vinu, adá vinu pre mésa seau restornú més'a cu totu ce e pre ea!

D. Gónczy sucí din capu.

— Fôrte bucurosu — dîse — dara Domnia-t'a domnisiorele Gregorie si pana acum'a inca ai beutu mai multu de câtu se cadé. Nu luá in nume de reu dela mene, dara crede-me domnisiorele, cà déca vei mai bé inca o iéga de vinu vei fi mortu de beatu.

— Domnia-t'a esti unu smintitu — dîse Grego-

riu, voiendu a se redicá de pre scaunu. — Eu am cerutu vinu de Champagne, si Domnia-t'a esti detoriu se-mi aduci.

— Domnisiorele -- siopti cofetariulu catra so-ciulu lui Gregoriu — ai face fôrte bene, déca ai dispune o birja si ai petrece câtu mai curéndu acasa pre domnisiorelu Gregoriu. Si pana acum'a inca a beutu pré multu. Déca í-i se va sui totu alcoholulu in capu nu vomu poté invinge cu elu.

— Grigorie vena acasa, — dîse Nicolae Zimbescu, unu teneru cu facia deschisa si atragátoria, care nu s'a uitatu asia desu in fundulu pacharului cá amiculul seu, — venà acasa cà acusiu va sosi sí, Omnibus'ulu si eu trebue se caletorescu.

— Nu me ducu, nu me ducu! strigá Gregoriu in tonu rágusitu. — Nu me ducu! Ce voiesci Zimbescule, cà dóra inca numai acumu ámu inceputu a ne petrece cum se cuvene. Ce mai omu esti sí tu, neci bé nu scí!

Dara neci Ann'a Trandafirescu nu lasá se se intenda lucrulu mai departe, ci alergá la locul de cërta, si prindiendu de mana pre Gregoriu í-i aretá usi'a dîcundu-i :

— Déca nu vei merge indata, se scii cà aducu politiaiu. Nu 'ti e rusine intr'unu locu publicu a te portá asia de scandalosu? Nu te precepi la cuventia? si nu este in tene neci unu picu de sentiu de onóre? Cará-te!

Gregoriu de voia de nevoia se supuse, pentru-cà matusi'a s'a Ann'a avé auctoritate inaintea lui, si de sí nu se temé dar' totusi se sfiá de dens'a.

Ann'a dupa-ce indrumá acasa pre nepotulu seu, reintorcandu-se la Silvi'a dîse : Asié patiesce omulu déca prunci se dedáu cu beatur'a. Dieu nu-i bene a le dá pré mare libertate!

Intru acestea doi individi ce se affáu in sal'a invecinata urmará o convorbire :

— Acest'a incepe a fi acumu unu lucru de tóte dílele. Aici e de esemplu tenerulu Valeanu, scii cà Zachariás e hotaritu se-lu dimisiuneze si in locu-i se cuprendia unu teneru mai de incredere.

— Nu-amu sciutu nemicu de acést'a.

— Lucrulu e fora de neci o indoéla. Tenerulu Valeanu s'a dedatu fôrte tare cu beatur'a. Pana acum'a inca nu s'a intemlatu neci o scadere, dara negociatariulu se teme a se increde asia tare in elu cá pana

acum'a. Bett'a e fórté rea si duce la multe de tóte. —
Compatimescu, intr' adevéru compatimescu pre Valeanu,
 eà e unu teneru bravu si frumosu, dara in impregiura-
 rile de facia neci eu nu l'asiu poté recomandá nemenui,
 — cà scíi acést'a ambla cu mare respundietate.

— Mai béi unu pacharu de bere? — **Multiamu**,
 mi-a fostu destulu. — Se mergemu dara acasa! —

Ann'a si Juli'a audíra tóte. Ann'a ínosí de ru-
 sine. Juli'a de o parte compatimí pre Ann'a, dar' de
 alta parte se bucurá cà s'a deschisu sí ochii amiceii
 s'ale.

— Ai avutu totu dreptulu Julia — díse Ann'a
 candu se redicará pentru de a plecá — ai avutu totu
 dreptulu de a parasí pre Vasílie Selagianu, — íerta-me
 eà te-amu judecatu asié de iute si fora de socotentia, —
 numai acumu vediu cátu de mare dreptu ai avutu!

Intemprariile din diu'a acést'a avurá dóue urmari
 bune. Pre més'a dlui Campeanu n'au fostu vinu in tóte
 dílele si educatiunea lui Gregoriu luà cu totulu alta
 díreptiune, — ér' Ann'a a fostu hotaríta cá se rumpa
 ori-ce relatiune cu amantulu seu, déca acelf'a nu-'si va
 indreptá viéti'a.

Valeanu spre noroculu lui inca nu merse-se asié
 departe, cá se nu observeze prapasti'a ce se deschidé
 inaintea lui si avù tari'a de a se retrage dela marginea
 acelei'a.

— Anna draga, — díse dupa mai multi ani catra
 soci'a s'a, singuru tie 'ti potu multiamí cà m'am facutu
 omu activu si de tréba. Tu mi-ai fostu angerulu padi-
 toriu! — Tie-'ti multiamescu cà nu amu devenitu unu
 betívu si pierde-véra!

Si a avutu dreptu.

Versurele.

Bate-me Dómné se jacu
 Intr'o gradina cu macu
 Cu cene mi mie dragu
 Cu mandr'a de dupa capu!

De-asiu fi-asié de blastematu
 Precumu-'su de judecatu
 Sórele nu l'asiu vedé,
 Pamentulu nu m'ar' tiené!..

Bate-me Dómné se moriu
 Intr'o gradina cu flori
 Unde-su fete si fetiori
 Cu mandr'a de subsuori!

Dar' eu nu-'su de blastematu
 Precumu-'su de judecatu,
 Ca sórele 'lu vedu bene
 Si pamentulu me mai tiene!

* * *

* * *

Diu'a noru si nóptea noru
 Io-mi petrecu lumea cu doru!
 Diu'a noru si nóptea stele
 Io-mi petrecu lumea cu giele!

* * *

De cene mi mie doru
 De aci-c departisieru, —
 De cene mi mie sete
 Si-a 'ntorsu faci'a la parete
 Si pre mene nu me vede!

I. Coltoru, inv. rom. in Bistr'a.

Tieneti-ve madame slepóse si buclóse!

In diet'a Bavariei s'a propusu unu proieptu de
 dare, care e demnu de a se luá in consideratiune si
 de madamele nóstre slepóse si buclóse. — Propuneto-
 riulu aréta cátu e de antipatica, scumpa si nesametósa
 mod'a slepuriloru si a bucleloru. — Mai antaiu se in-
 drépta contr'a slepuriloru (codele rochieloru), cari cau-
 séza multa necuratienea celoru ce le pórtá, ér' pre tre-
 catori í-i împiedeca in amblare si le causéza morburi
 de pieptu si de gátu prin pulvérea ce lasa in urm'a
 loru. Apoi ataca bucelele si coafurelele dicundu eà a
 portá pre capu atât'a pèru mortu e aprópe atât'a cátu
 a se sinucide pre incetulu, afora de ace'a capurele asia
 buclóse coperite si cu cev'a forme de pelarie seau
 caciule împiedeca privirea libera a altoru ómeni, si
 ast'felu iéu ce'a ce nu potu dá! — Pre bas'a
 acestoru motive propunetoriulu cere cá se se statoréscá
 o dare (contributiune) amesurata la slepuri dupa totu
 degetulu patratu, ér' la bucle si coafure de peru stre-
 inu dupa totu degetulu cubicu, care dare din luna in
 luna se se totu redice, pentru de a fi silite pre róndu
 tóte femeile a-si face vestimentele dupa inaltímea loru,
 ér' pre capu a-si portá numai pèrulu propriu. — Aló,
 dati de-a rait'a bucelele si coafurele de pèru streinu si
 din slepurile, cu cari meturáti ulitiele orasielorú faceti
 câte-unu vestimentu la pruncii vostrii si va mai seadé
 seracimca!

Anii de slujba (serviciu).

— De câti ani esti? — íntrebà generariulu pre
 unu ostasiu-gregariu.

— De 22.

— De câti ani slujesci?

— De 15.

*

— Natântocule! Cum se pôte ace'a cá fiendu numai de 22 ani se fii in slujba acumu de 15 ani?

— D'apoi asia Mari'a-t'a Domnule Ginerariu, cá 3 ani am slujitu cá gâscariu, 4 cá mielariu si berbecariu, 2 cá porcariu, 4 cá bouariu, si acumu de 2 ani — cum scî si Mari'a-t'a slujescu cá gemeiner (ostasiu-gregariu).

Opera.

— Domnule, ce voru dá astadi la teatru? — intrebà servitoriulu pre domnulu seu.

— Una opera escelenta.

— O, acést'a o-am vediutu mai adese-ori poti merge Domnia-t'a astadi, cá io voiu remané acasa.

Mii cuitate cu un'a grositia.

Dedicata debitoriloru mari.

— Bravo, Bravissimo! — strigà unu debitoriu mare din Pesteá apropiandu-se de podulu ce impreuna Bud'a-Pesteá — grositi'a acést'a me va cuitá de tôte miele cu cari sum detoriu! si solvindu vam'a de trecere cu grositi'a ce avé a-mana, din mediuloculu podului sarî in Dunarea valurósa si prin acést'a se cuità, sco-tiendu din valóre tôte politiele (vecselele) si contrac-tele subscrise de elu.

Cararile mele.

Seraci cararile mele

Cum cresce érba pre ele!

Lasa crésca

Boii-o pasca,

Crésca cá si gardurele

Se o bata venturele —

Cá pre mene gandurele!

Icón'a lui Christosu representandu pre unu lotru.

Un'a femeia din Sucutardu volé a doná pre sém'a besericeii icón'a lui Christosu. — Dispuse dreptu ace'a la unu pictoru de Nicul'a se-i faca pre Christosu restignitu. — Niculeanulu primindu prelanga arvun'a de

cinci siustaci (20 cr. v. a.) si o portióra buna de horinca (tiuica) se si sufulca „se faca unu Christosu cum n'a mai vediutu lumea.“ — Icón'a se si gata inca mai inainte de joi'a-mare, pre care erá têrguita, si se platî cu trei husosi (doi-dieceri), si mai o portióra de vinarsu. — Femei'a voiósa merse la Parentele, ducându cu sene icón'a, care in siepte colori representá un'a figura de scheletu cu o falca rupta, ochii punctuati, nasulu liniatu, cóstele de o parte cinei de alt'a siepte scóse inafora in forma de fuscei de scara, la o mana patru, la alta siese gateje, genunchii caduti dreptu pre fluierile petiúreloru s. a. — Parentele vediendu acést'a figura de scheletu care, déca in locu de crucea pre care aterná ar' fi avutu in mana o cósa, semená câtu de câtu cu Domni'a-ei nópte buna — se spaimentá si se retrase pucinu indareptu. — „Aha, cugetá in sene femeia, dis'amú eu, cá asié de gielnicu si durerosu e intipuita in acésta icóna restignirea lui Christosu, in câtu nemenea nu se pôte uitá la ea, fora se se cutriere de totu.“ Apoi indreptandu-se catra Parentele dise: — „Te rogu domnule Parente se puni icón'a ast'a a restignirei lui Christosu in beserica, dá scii domnule Parente acolo in frunte chiaru in fruntea altariului.“ — „Pune-o-asiu bucurosu — respunse Parentele pàtrunsu de pietatea femeiei — dar' vedi lele draga, icón'a ast'a e tare urita; cá dóra Christosu a avutu unu chipu frumosu si nu a fostu asia de uritu cá aici in icón'a Domniei-tale; apoi scii lele draga, nu se cade cá se ciufulímu cu mângituri de astea amentírea lui Christosu.“

— „Mi pare reu domnule Parente, cá nu-ti place icón'a mea, dá uita-te câtu de inpistrita e! Alt-mentrea nu-i baiu, si asia a fostu numai trei husosi si cinci siustaci si dóue portióre de horinca, pentru atát'a mi-a mai face jupanulu Gergely inca un'a inca si mai frumósa, — da totusiu se nu mérga in paguba neci ast'a, pune-o acolo la altariu, ca apoi se-a pune de-a stang'a icónei lui Christosu pentru de a inchipuí pre lotrulu celu dosnicu, scii care s'o sfadítu cu Christosu.“ — „Bene, bene, — dise Parentele intieptu, manga-iendu pre femeia machnita, si luandu icón'a o diréssa prin unu pictoru din Gherl'a, si apoi o puse la loculú destinatu.

Continuare in nrulu VII. alaturatu la acestu nru.